

Powołanie do życia instytucji Rzecznika Praw Pacjenta Szpitala Psychiatrycznego może pozytywnie wpłynąć na sytuację osób w trakcie hospitalizacji psychiatrycznej. W szczególności ważne jest zapewnienie dostępu pacjentom oraz ich bliskim do Rzecznika, aby ochrona przysługujących im praw miała realny wymiar.

RZECZNIK PRAW PACJENTA PSYCHIATRYCZNEGO

Katarzyna Syroka-Marczewska
Prawniczka

Uwagi ogólne

Zdrowie psychiczne jest fundamentalnym dobrem osobistym człowieka. Na wstępie warto zatem wyjaśnić, czym ono jest, ponieważ brak jest definicji legalnej tego pojęcia. W 2005 roku przyjęto Deklarację Helsińską, która wyraża pogląd, że nie ma zdrowia bez zdrowia psychicznego, ponieważ ma ono zasadnicze znaczenie dla poszczególnych osób, społeczeństwa, ekonomii i powinno być przez to postrzegane jako integralna i istotna część pozostałych obszarów polityki publicznej¹. Według Światowej Organizacji Zdrowia (dalej: WHO) **zdrowie psychiczne to dobrostan fizyczny, psychiczny i społeczny człowieka, a także zdolność do rozwoju i samorealizacji**. Bez wątplenia pojęcia użyte w tej definicji mają szerokie znaczenia. Ich rozumienie jest subiektywne, uwarunkowane kulturowo i środowiskowo. Zdrowie psychiczne jest zatem charakteryzowane przez prawidłowe funkcjonowanie czynności psychicznych, powodujące satysfakcjonujące relacje interpersonalne i umiejętne radzenie sobie z przeciwnościami². Termin ten odnoszony jest również do dobrego samopoczucia psychicznego i emocjonalnego³. Zgadzam się z szerokim ujmowaniem pojęcia zdrowia psychicznego i nieograniczaniem się jedynie do stwierdzonych jednostek chorobowych w tym zakresie.

Bez wątplenia pandemia COVID-19 wpłynęła na prowadzone dyskusje w obszarze zdrowia psychicznego, czego przykładem może być raport, który został opublikowany 13 maja 2020 roku przez Organizację Narodów Zjednoczonych (dalej: ONZ). Raport ten dotyczył związku COVID-19 ze zdrowiem psychicznym⁴. Eksperti ONZ wyjaśniają, że w czasie pandemii COVID-19 wiele osób doświadczało uczucia niepokoju, który był spowodowany izolacją społeczną, obawą przed zakażeniem, a także utratą członków rodziny. Obecnie na nasze zdrowie psychiczne wpływają także inne okoliczności, wśród których warto wskazać na

wojnę w Ukrainie, konflikt izraelsko-palestyński czy niepewną sytuację gospodarczą w Polsce i na świecie. Z tych wszystkich względów problematyka jakości ochrony zdrowia psychicznego pozostaje nadal niezwykle istotnym zagadnieniem, nie tylko o znaczeniu teoretycznym, ale również praktycznym. Może pojawić się wątpliwość, jak należy definiować tę jakość. W mojej ocenie jest to iloczyn wielu aspektów, w szczególności kwestii dostępności psychiatrów (oraz psychologów), ich poziomu wykwalifikowania oraz przepisów prawa. Jednym z kluczowych aktów prawnych dotyczących zdrowia psychicznego jest **Ustawa z dnia 19 sierpnia 1994 r. o ochronie zdrowia psychicznego**⁵. Zgodnie z jej treścią zdrowie psychiczne jest fundamentalnym dobrem osobistym człowieka, a ochrona praw osób z zaburzeniami psychicznymi należy do obowiązków państwa. Wspomniane obowiązki państwa obejmują realizację zadań, do których należy w szczególności: promocja zdrowia psychicznego i zapobiegania zaburzeniom psychicznym; zapewnienie osobom z zaburzeniami psychicznymi wielostronnej i powszechnie dostępnej opieki zdrowotnej oraz innych form opieki i pomocy niezbędnych do życia w środowisku rodzinnym i społecznym oraz kształtowanie wobec osób z zaburzeniami psychicznymi właściwych postaw społecznych, a zwłaszcza zrozumienia, tolerancji, życzliwości, a także przeciwdziałanie ich dyskryminacji. Warto w tym kontekście podkreślić, że w ramach rozwiązań systemowych w 2005 roku⁶ wprowadzono do polskiego porządku prawnego instytucję **Rzeczników Praw Pacjenta Szpitala Psychiatrycznego** (dalej: Rzecznik lub Rzecznik Praw Pacjenta Psychiatrycznego), którzy od dnia wejścia w życie Ustawy z dnia 6 listopada 2008 r. o prawach pacjenta i Rzeczniku Praw Pacjenta⁷ stali się pracownikami Biura Rzecznika Praw Pacjenta. Instytucja rzeczników psychiatrycznych zaczęła funkcjonować w praktyce pod koniec stycznia 2006 roku – wówczas zatrudniono pierwsze 10 osób wykonujących omawianą funkcję⁸.

Głównym celem Rzecznika Praw Pacjenta Psychiatrycznego jest **ochrona praw osób korzystających ze świadczeń zdrowotnych udzielanych przez szpital psychiatryczny**, bez względu na przyczynę hospitalizacji. Tym samym oznacza to, że każda osoba będąca w szpitalu psychiatrycznym, np. osoba, która w wyniku używania środków odurzających, substancji psychotropowych, środków zastępczych lub nowych substancji psychoaktywnych albo używania ich w celach medycznych, znajduje się w stanie uzależnienia od tych środków lub substancji (i jednocześnie została zakwalifikowana do hospitalizacji w szpitalu psychiatrycznym), może bezpłatnie skorzystać ze wsparcia Rzecznika Praw Pacjenta Psychiatrycznego.

Instytucja Rzecznika Praw Pacjenta Psychiatrycznego

Jak już wspomniano, głównym celem Rzecznika Praw Pacjenta Psychiatrycznego jest ochrona praw osób korzystających ze świadczeń zdrowotnych udzielanych przez szpital psychiatryczny. Rzecznik wykonuje czynności w oddziałach psychiatrycznych w szpitalach ogólnych, klinikach psychiatrycznych, sanatoriach dla osób z zaburzeniami psychicznymi i innych zakładach leczniczych sprawujących całodobową opiekę psychiatryczną lub odwykową.

Rzecznikiem Praw Pacjenta Psychiatrycznego może być osoba, która spełnia określone prawem wymogi, wśród których wskazano wykształcenie wyższe. Pojawiły się głosy w doktrynie, które wskazywały, że powinno być to wykształcenie prawnicze albo medyczne⁹. Wykształcenie nie powinno determinować wyboru danej osoby na stanowisko Rzecznika Praw Pacjenta Psychiatrycznego. Jak słusznie zauważył B. Kmiecik, posiadanie formalnego wykształcenia prawniczego nie gwarantuje, iż dana osoba będzie potrafiła przekazać pacjentowi informacje w dogodny dla niego sposób, *ergo* w sposób zrozumiały dla pacjenta znajdującego się np. w stanie depresji lub też będącego osobą upośledzoną w stopniu umiarkowanym¹⁰. „Pomoc w zakresie poszanowania praw i wolności pacjenta chorego psychicznie lub doświadczającego innych zaburzeń psychicznych wymaga nie tylko znajomości przepisów prawa, ale również zdolności terapeutycznych, takich jak: cierpliwość, empatia, umiejętność aktywnego słuchania itd. Nie można skutecznie bronić praw osób chorych psychicznie bez posiadania ugruntowanej wiedzy z zakresu: psychiatrii, psychopatologii, psychologii klinicznej, czy też pedagogiki specjalnej. Z całą pewnością owa ochrona możliwa jest wówczas, gdy dany specjalista potrafi dostrzec niepokojącą sytuację, która świadczyć może

o naruszeniu uprawnień danej osoby. Analizując działania Rzeczników nie da się stwierdzić, który czynnik ma w tym miejscu istotniejsze znaczenie. Wydaje się, iż owe elementy się wzajemnie przenikają. Rzecznik obdarzony kompetencjami terapeutycznymi niewiele zdziała, jeśli nie będzie posiadał dokładnej wiedzy dotyczącej systemu ochrony zdrowia. Z drugiej jednak strony kompetentny prawnik działający bez przygotowania klinicznego może doprowadzić do zaburzenia wewnątrzodziałowego ładu społecznego na terenie szpitala, który stanowi istotny czynnik powrotu pacjenta do zdrowia”¹¹. Ponadto kluczowe jest doświadczenie w pracy z osobami z zaburzeniami psychicznymi, które zostało wskazane przez ustawodawcę wśród wymogów formalnych. Osoba, która chciałaby pełnić funkcję Rzecznika Prawa Pacjenta Psychiatrycznego powinna także posiadać wiedzę na temat praw i wolności człowieka, w szczególności osoby z zaburzeniami psychicznymi, a także możliwości skutecznej ochrony tych praw. Wśród wymagań w art. 10c ustawy o ochronie zdrowia psychicznego wskazano obywatelstwo polskie, nieposzlakowaną opinię, korzystanie z pełni praw publicznych oraz niekaralność¹². Jak już wspomniano Rzecznicy Praw Pacjenta Szpitala Psychiatrycznego są pracownikami Biura Rzecznika Praw Pacjenta.

Ustawa o ochronie zdrowia psychicznego gwarantuje osobom korzystającym ze świadczeń zdrowotnych udzielanych przez szpital psychiatryczny prawo do pomocy w ochronie swoich praw. Prawo takie przysługuje również przedstawicielowi ustawowemu, opiekunowi prawnemu lub faktycznemu osoby przebywającej w szpitalu.

Ustawodawca w art. 10b ustawy o ochronie zdrowia psychicznego wymienia w sposób niewyczerpujący zadania Rzecznika Praw Pacjenta Szpitala Psychiatrycznego. Do tych zadań w pierwszej kolejności należy pomoc w dochodzeniu praw w sprawach związanych z przyjęciem, leczeniem, warunkami pobytu i wypisaniem ze szpitala psychiatrycznego. Jest to niezwykle istotny obszar działalności Rzecznika, ponieważ trudności ze zdrowiem psychicznym mogą powodować u pacjenta także trudności z prawidłowym postrzeganiem otaczającej rzeczywistości, np. pacjent w trakcie psychozy uważa, że nie potrzebuje pomocy, ponieważ jest zdrowy. Kolejna kompetencja Rzecznika to wyjaśnianie lub pomoc w wyjaśnianiu ustnych i pisemnych skarg tych osób. Z ustawy wprost wynika, że Rzecznik powinien współpracować z rodziną, przedstawicielem ustawowym, opiekunem prawnym lub faktycznym pacjenta.

Jak czytamy w przepisach prawa, w zakresie swoich zadań Rzecznik Praw Pacjenta Psychiatrycznego powinien

współpracować z innymi podmiotami, m.in. z Rzecznikiem Praw Obywatelskich, Rzecznikiem Praw Dziecka oraz konsultantem krajowym i konsultantami wojewódzkimi w dziedzinie psychiatrii.

Bardziej szczegółowy opis zadań Rzeczników Praw Pacjenta Szpitala Psychiatrycznego znajduje się w Rozporządzeniu Ministra Zdrowia z dnia 13 stycznia 2006 r. w sprawie szczegółowego trybu i sposobu działania Rzecznika Praw Pacjenta Szpitala Psychiatrycznego (dalej: rozporządzenie)¹³. Zgodnie z treścią § 1 ww. rozporządzenia Rzecznik Praw Pacjenta Psychiatrycznego realizuje swoje zadania w szczególności przez:

1. przyjmowanie ustnych i pisemnych skarg pacjenta przebywającego w szpitalu psychiatrycznym, skarg rodziny pacjenta, jego przedstawiciela ustawowego lub osoby sprawującej faktyczną opiekę nad pacjentem oraz ocenę zasadności skargi;
2. zapewnienie pacjentowi dostępu do informacji prawnej;
3. pomoc w sporządzeniu i złożeniu skargi do kierownika szpitala psychiatrycznego lub innych instytucji;
4. udzielanie pomocy pacjentowi wypisanemu ze szpitala psychiatrycznego, jeśli skarga została złożona w trakcie pobytu pacjenta w szpitalu psychiatrycznym, a procedura rozpatrywania skargi nie została zakończona.

Warto zwrócić uwagę, że Rzecznik Praw Pacjenta Psychiatrycznego nie ma uprawnień do udzielenia pomocy pacjentowi już wypisanemu, jeżeli skarga nie została zgłoszona w czasie hospitalizacji.

Analizując instytucję Rzecznika Praw Pacjenta Psychiatrycznego, warto wskazać na jego uprawnienia do prowadzenia także działalności informacyjno-edukacyjnej poprzez organizowanie we współpracy z samorządem pacjentów spotkań mających na celu informację o prawach przysługujących pacjentowi oraz wyjaśnianie pacjentowi, jego rodzinie, przedstawicielowi ustawowemu lub opiekunowi prawnemu bądź faktycznemu wątpliwości, w szczególności związanych ze skierowaniem i przyjęciem do szpitala psychiatrycznego, stosowaniem środków przymusu oraz postępowaniem leczniczym. W mojej ocenie świadomość prawna może posłużyć każdemu, co oznacza, że zarówno pacjent, jak i osoby mu bliskie, np. rodzina, przyjaciele, znajomi, współpracownicy, będą znali narzędzia prawne, z których mogą skorzystać. Oczywiście każdorazowo skorzystanie z tej wiedzy będzie kwestią autonomicznej decyzji danej osoby lub grupy osób.

Rzecznik Praw Pacjenta Psychiatrycznego w celu realizacji swoich zadań ma prawo wstępu do pomieszczeń szpitala psychiatrycznego związanych z udzielaniem świadczeń zdrowotnych. Podzielał stanowisko, że nie powinno ulegać jakiegokolwiek wątpliwości, iż obecność Rzecznika w trakcie badania bez zgody pacjenta w sposób rażąco narusza jego prawo do intymności, a także prawo do zachowania w tajemnicy informacji o stanie swego zdrowia. Tym samym obecność Rzecznika w takich sytuacjach jest absolutnie niedopuszczalna i bezprawna – postępowanie Rzecznika nie może naruszać praw pacjenta, bo byłoby absurdem przyjęcie możliwości naruszania praw pacjenta w celu ich ochrony¹⁴. Rzecznik Praw Pacjenta Szpitala Psychiatrycznego został ponadto wyposażony w kompetencje do występowania z wnioskiem do personelu podmiotu leczniczego w rozumieniu przepisów o działalności leczniczej, w szczególności do lekarza prowadzącego, ordynatora oddziału psychiatrycznego (lekarza kierującego oddziałem) lub kierownika podmiotu leczniczego, oraz do podmiotu tworzącego w rozumieniu tej ustawy, o podjęcie działań zmierzających do usunięcia przyczyny skargi lub zaistniałych naruszeń. Bez wątpienia w celu efektywnego wykonywania swoich zadań Rzecznik Praw Pacjenta Psychiatrycznego powinien mieć jak najwięcej informacji w sprawie, w której podejmuje działania. Z tego względu ma prawo dostępu do dokumentacji medycznej osoby korzystającej ze świadczeń zdrowotnych udzielanych przez szpital psychiatryczny. Nieodłącznym elementem leczenia jest przecież prowadzona dokumentacja medyczna, która odzwierciedla proces udzielania świadczeń zdrowotnych. Prawo pacjenta oraz osób upoważnionych do dokumentacji medycznej jest jednym z najważniejszych praw, ponieważ obok swojej funkcji potwierdzającej (przykładowo: diagnozę), dokumentacja medyczna jest wręcz (zwłaszcza po upływie dłuższego czasu od udzielenia świadczeń zdrowotnych) podstawowym źródłem informacji o stanie zdrowia pacjenta, zaleceniach, przebiegu choroby i stosowanych metodach leczenia¹⁵.

Dane statystyczne

W 2021 roku Departament Zdrowia Psychicznego prowadził 8949 spraw, z czego rozpatrzył 8706 spraw. Pozostałe na zakończenie okresu sprawozdawczego były w toku realizacji. Ogólna liczba spraw podjętych w 2021 roku przez cały Departament, w porównaniu do lat poprzednich, jest nieco mniejsza. Różnica wynika z faktu, że Rzecznicy pracowali w okresie sprawozdawczym również w trybie pracy zdalnej

w związku z sytuacją epidemiologiczną spowodowaną COVID-19 oraz wykonywali inne zadania, m.in. wspomagali działalność Departamentu Postępowania Wyjaśniających. W 2021 roku Departament Zdrowia Psychicznego przyjął łącznie 5115 wniosków, w tym Rzecznicy Praw Pacjenta Psychiatrycznego 4953 wnioski. Z tego 3992 wnioski (86%) zostały zgłoszone ustnie, bezpośrednio do Rzeczników, natomiast 661 wniosków (14%) wpłynęło pisemnie. W 1704 wnioskach (37%) Rzecznicy udzielili wyjaśnień dotyczących swoich kompetencji i zakresu działania. Zdecydowana większość z nich dotyczyła kwestii związanych z prawami pacjenta szpitala psychiatrycznego uregulowanymi w ustawie o prawach pacjenta i ustawie o ochronie zdrowia psychicznego. Wnioski dotyczące praw pacjenta wynikających z ustawy o prawach pacjenta i Rzeczniku Praw Pacjenta dotyczyły głównie: prawa do świadczeń zdrowotnych (352 wnioski), prawa do informacji o swoim stanie zdrowia (78 wniosków), prawa do wyrażenia zgody na udzielanie świadczeń zdrowotnych (67 wniosków), prawa do poszanowania intymności i godności (39 wniosków). Wśród wniosków dotyczących spraw uregulowanych w ustawie o ochronie zdrowia psychicznego najwięcej z nich dotyczyło: wypisania ze szpitala osoby przebywającej w nim za zgodą (779 wniosków), wypisania ze szpitala psychiatrycznego osoby przebywającej w nim bez zgody (609 wniosków), przyjęcia i leczenia w szpitalu psychiatrycznym bez zgody (448 wniosków), postępowania przed sądem opiekuńczym (171 wniosków)¹⁶.

W sprawozdaniu Rzecznika Praw Pacjenta za rok 2020¹⁷ Departament Zdrowia Psychicznego łącznie prowadził 10 361 spraw, z czego rozpatrzył 10 188 spraw. W 2020 roku do Rzeczników Praw Pacjenta Psychiatrycznego wpłynęło łącznie 4070 zgłoszeń. Były to zapytania dotyczące obowiązujących przepisów prawa, prośby o udzielenie wyjaśnień czy pomocy w związku z pobytem w szpitalu, lub w innych, istotnych dla danej osoby kwestiach. Były one kierowane przez pacjentów, ich rodziny, osoby bliskie, personel, a także inne podmioty czy osoby związane z pacjentem czy daną placówką. Działania Rzeczników w tych obszarach koncentrowały się głównie na działalności informacyjnej i wspierającej. Poza informacjami prawnymi, Rzecznicy udzielali pomocy w wyjaśnieniu zasygnalizowanych problemów, w sporządzeniu pism do dyrektorów szpitali czy innych podmiotów, wskazywali instytucje właściwe do rozpatrywania danego rodzaju spraw. Wiele spraw prowadzonych przez Rzecznika dotyczyło warunków pobytu, zapewnienia bezpieczeństwa i odpowiedniej opieki pacjentom w tym szczególnym czasie

epidemicznym czy też dostępem do informacji o swoim stanie zdrowia i prawach pacjenta. Niekiedy stwierdzano naruszenia w zakresie stosowania przymusu bezpośredniego wobec pacjentów lub w zakresie przyjęć do szpitala psychiatrycznego bez zgody. Oprócz 4070 zgłoszeń, o których była mowa powyżej, Rzecznicy Praw Pacjenta Psychiatrycznego, realizując jedno z swoich ustawowych zadań, jakim jest dokonywanie z własnej inicjatywy oceny przestrzegania praw pacjentów, w 2020 roku podjęli ogółem 5704 sprawy, które w szczególności kierowane były do pacjentów:

1. wobec których zastosowano przymus bezpośredni, czyli 268 działań, co oznacza, że tematyka przymusu bezpośredniego stanowiła prawie 5% spraw; w 19 przypadkach, czyli w 7% stwierdzono naruszenia;
2. przyjętych do szpitala psychiatrycznego bez zgody, czyli 202 działań, co oznacza, że przyjęcia bez zgody stanowiły około 3,5% spraw; w 12 przypadkach stwierdzono naruszenia (6%);
3. przebywających w szpitalu na mocy orzeczenia sądowego o zastosowaniu środka zabezpieczającego, czyli 233 działań, co oznacza, że sprawy te stanowiły 4% ogółu; w 14 przypadkach (6%) spraw stwierdzono naruszenia;
4. niezdolnych do wyrażania zgody lub stosunku do przyjęcia albo leczenia, czyli 64 działania – to daje 1% spraw. Należy zauważyć, że w tej kategorii spraw nie stwierdzono żadnego naruszenia.

Ponadto prawie 5000 działań dotyczyło ogółu pacjentów i wiązało się m.in. z warunkami pobytu, zapewnieniem bezpieczeństwa i odpowiedniej opieki pacjentom w tym szczególnym czasie epidemicznym czy też dostępem do informacji o swoim stanie zdrowia i prawach pacjenta. Dla porównania w 2019 roku Departament Zdrowia Psychicznego prowadził ponad 12 500¹⁸ spraw. Ponadto w 2019 roku do Rzeczników wpłynęły łącznie 4723 wnioski – były to zapytania dotyczące obowiązujących przepisów prawa, prośby o udzielenie wyjaśnień czy pomocy w związku z pobytem w szpitalu, ale i w innych istotnych dla danej osoby kwestiach. Były one kierowane przez pacjentów, ich rodziny, osoby bliskie, personel, a także inne podmioty czy osoby związane z pacjentem czy daną placówką. Działania Rzeczników w tych obszarach koncentrowały się głównie na działalności informacyjnej i wspierającej. Poza informacjami prawnymi Rzecznicy udzielali pomocy w wyjaśnieniu zasygnalizowanych problemów, w sporządzeniu pism do dyrektorów szpitali czy innych podmiotów, wskazywali instytucje właściwe do rozpatrywania danego rodzaju spraw.

Uwagi końcowe

Ustawa o ochronie zdrowia psychicznego gwarantuje osobom korzystającym ze świadczeń zdrowotnych udzielanych przez szpital psychiatryczny prawo do pomocy w ochronie swoich praw. Każda osoba będąca w szpitalu psychiatrycznym, np. osoba, która w wyniku używania środków odurzających, substancji psychotropowych, środków zastępczych lub nowych substancji psychoaktywnych albo używania ich w celach medycznych znajduje się w stanie uzależnienia od tych środków lub substancji (i jednocześnie została zakwalifikowana do hospitalizacji w szpitalu psychiatrycznym) może bezpłatnie skorzystać ze wsparcia Rzecznika Praw Pacjenta Psychiatrycznego. Liczba spraw, które każdego roku trafiają do Rzeczników Praw Pacjenta Psychiatrycznego, wydaje się, że świadczy o tym, że instytucja ta pełni istotną rolę dla zabezpieczenia interesów pacjenta psychiatrycznego. Sprawy te dotyczą tak różnych zagadnień, w szczególności jakości opieki sprawowanej przez personel nad pacjentem (ilości personelu zatrudnionego na oddziałach, organizacji opieki, kontaktu terapeutycznego, traktowania pacjentów), bezpieczeństwa epidemiologicznego w szpitalach, wyposażenia w odpowiedni sprzęt, w środki ochrony indywidualnej, dotyczących przyjęcia i wypisu, realizacji przymusu bezpośredniego zgodnie z obowiązującymi przepisami, właściwym dokumentowaniem stosowania przymusu bezpośredniego – realizacji przepisów w zakresie przyjęcia i zatrzymania pacjenta bez zgody w szpitalu psychiatrycznym czy realizacji prawa do kontaktu osobistego, korespondencyjnego i telefonicznego z osobami bliskimi.

Reasumując, należy stwierdzić, że powołanie do życia instytucji Rzecznika Praw Pacjenta Psychiatrycznego może (nie musi) pozytywnie wpłynąć na sytuację osób w trakcie hospitalizacji psychiatrycznej. W szczególności ważne jest zapewnienie dostępu pacjentom oraz ich bliskim do Rzecznika, aby ochrona przysługujących im praw miała realny wymiar. Podobna analiza musi jednak uwzględnić unikatowy charakter miejsca¹⁹, jakim jest oddział psychiatryczny i owa unikatowość powoduje, iż w wielu wypadkach trudno o jednoznaczną odpowiedź na rodzące się liczne pytania²⁰. Powyżej zaproponowane uwagi oraz refleksje miały na celu kontynuację debaty dotyczącej jakości zdrowia psychicznego w Polsce. Jednocześnie warto podkreślić, że rzeczywistość szpitala psychiatrycznego powoduje, że liczne zapisy ustawowe muszą być analizowane w kontekście konkretnego przypadku.

Przypisy

- 1 P. Miśkiewicz, Ochrona zdrowia psychicznego w dokumentach WHO [w:], Ochrona zdrowia psychicznego w Polsce: wyzwania, plany, bariery, dobre praktyki. Raport RPO, red. J. Wciórka, Warszawa 2014, s. 18 i n., https://bip.brpo.gov.pl/sites/default/files/Ochrona_zdrowia_psychicznego.pdf, dostęp z dnia 02.11.2023 r.
- 2 P. Galecki, K. Bobińska, [w:], Ustawa o ochronie zdrowia psychicznego. Komentarz, red. P. Galecki, K. Bobińska, Eichstaedt, Warszawa 2016, s. 19.
- 3 Ibidem.
- 4 https://www.un.org/sites/un2.un.org/files/un_policy_brief-covid_and_mental_health_final.pdf, dostęp z dnia 02.11.2023 r.
- 5 Ustawa z dnia 19 sierpnia 1994 r. o ochronie zdrowia psychicznego, Dz.U. 2022. 2123 ze zm.
- 6 Ustawa z dnia 1 lipca 2005 r. zmieniająca ustawę o ochronie zdrowia psychicznego, Dz. U. Nr 141, poz. 1183.
- 7 Ustawa z dnia 6 listopada 2008 r. o prawach pacjenta i Rzeczniku Praw Pacjenta, Dz.U.2022.1876 ze zm.
- 8 B. Kmiecik, Psychiatryczny ombudsman - polemika z artykułem J. Ciechorskiego „Regulacje dotyczące Rzecznika Praw Pacjenta Szpitala Psychiatrycznego i praktyka ich stosowania – analiza krytyczna”, Prawo i Medycyna 3, 2015, s. 86; B. Kmiecik, „Przepis na granicy”, czyli współczesne wyzwania w obszarze ochrony praw pacjenta szpitala psychiatrycznego, Prawo i Medycyna 4, 2016, s. 55.
- 9 J. Ciechorski, Regulacje dotyczące Rzecznika Praw Pacjenta Szpitala Psychiatrycznego i praktyka ich stosowania – analiza krytyczna, Prawo i Medycyna 1, 2015, s. 113 i n.; J. Ciechorski, O Rzeczniku Praw Pacjenta Szpitala Psychiatrycznego – ad vocem, Prawo i Medycyna 2, 2016, s. 117 i n.
- 10 B. Kmiecik, Psychiatryczny ombudsman - polemika z artykułem J. Ciechorskiego „Regulacje dotyczące Rzecznika Praw Pacjenta Szpitala Psychiatrycznego i praktyka ich stosowania – analiza krytyczna”, Prawo i Medycyna 3/2015, s. 89-90.
- 11 Ibidem.
- 12 Rzecznik Praw Pacjenta Szpitala Psychiatrycznego nie może być: 1) świadczeniodawcą; 2) właścicielem podmiotu wykonującego działalność leczniczą będącym świadczeniodawcą, jego pracownikiem lub osobą współpracującą ze świadczeniodawcą; 3) właścicielem lub pracownikiem apteki, hurtowni farmaceutycznej lub wytwórcą produktu leczniczego lub producentem wyrobu medycznego lub wyposażenia wyrobu medycznego lub podmiotem zestawiającym system lub zestaw zabiegowy lub sterylizujący zestaw lub system zabiegowy lub producentem wyrobu medycznego do diagnostyki in vitro lub wyposażenia wyrobu medycznego do diagnostyki in vitro 4) właścicielem akcji albo udziałów w spółce prowadzącej aptekę lub hurtownię farmaceutyczną albo wytwarzającej produkty lecznicze lub wyroby medyczne lub wyposażenie wyrobu medycznego lub wyroby medyczne do diagnostyki in vitro lub wyposażenie wyrobu medycznego do diagnostyki in vitro 5) członkiem Rady Narodowego Funduszu Zdrowia albo rady oddziału wojewódzkiego Narodowego Funduszu Zdrowia; 6) pracownikiem Narodowego Funduszu Zdrowia.
- 13 Rozporządzenie Ministra Zdrowia z dnia 13 stycznia 2006 r. w sprawie szczegółowego trybu i sposobu działania Rzecznika Praw Pacjenta Szpitala Psychiatrycznego, Dz.U. 2006 nr 16 poz. 126.
- 14 J. Ciechorski, Regulacje dotyczące Rzecznika Praw Pacjenta Szpitala Psychiatrycznego i praktyka ich stosowania – analiza krytyczna, „Prawo i Medycyna” 1, 2015, s. 117.
- 15 M. Wałachowska, Naruszenie prawa do dokumentacji medycznej, „Gdańskie Studia Prawnicze” 1, 2021, s. 85.
- 16 Sprawozdanie Rzecznika Praw Pacjenta za rok 2021, <https://www.gov.pl/web/rpp/sprawozdania-dotyczace-przestrzegania-praw-pacjenta>, dostęp z dnia 02.11.2023 r. oraz raport <https://www.gov.pl/web/rpp/raport-z-przestrzegania-praw-osob-z-zaburzeniami-psychicznymi-w-2021-roku>, dostęp z dnia 02.11.2023 r.
- 17 Sprawozdanie Rzecznika Praw Pacjenta za rok 2020, <https://www.gov.pl/web/rpp/sprawozdania-dotyczace-przestrzegania-praw-pacjenta>, dostęp z dnia 28.02.2023 r.
- 18 Sprawozdanie Rzecznika Praw Pacjenta za rok 2020, <https://www.gov.pl/web/rpp/sprawozdania-dotyczace-przestrzegania-praw-pacjenta>, dostęp z dnia 02.11.2023 r.
- 19 U. Drozdowska, Prawa pacjenta z zaburzeniami psychicznymi. Działalność rzeczników praw pacjenta psychiatrycznego [w:] A. Jacek, E. Sarnańska red., Prawo medyczne dla lekarzy psychiatrów, Warszawa 2014.
- 20 B. Kmiecik, Psychiatryczny ombudsman - polemika z artykułem J. Ciechorskiego „Regulacje dotyczące Rzecznika Praw Pacjenta Szpitala Psychiatrycznego i praktyka ich stosowania – analiza krytyczna”, Prawo i Medycyna 3, 2015, s. 101.